

It ordered the leadership of relevant U.S. departments and agencies to make the elimination of al Qaeda a high priority and to use all aspects of our national power – intelligence, financial, diplomatic, and military – to meet this goal. And it gave Cabinet Secretaries and department heads specific responsibilities.

3. Таким образом, тенденция, установленная в политическом дискурсе К. Райс, поясняется тем, что специфика современного политического дискурса выражается в нацеленности на массового адресата, ориентации на специальное сознание и знание, в многоканально-комплексном аппарате воздействия, сочетании технологий и тактик, оперативности подачи информации, мгновенном реагировании. Из всех видов коммуникативных действий для политического дискурса наиболее характерно интенциональное действие, убеждение [Шейгал 2004].

Эффективность речевого воздействия политического дискурса обуславливается использованием языковых средств создания и усиления его прагматики, которые целенаправленны и оказывают интеллектуальное воздействие на формирование общественного и индивидуального сознания адресатов строгой политической и идеологической лексики, терминологией, метафорой и эмоционально-оценочной лексикой.

Литература

Должикова С. Н. Прецедентные феномены в английском языке [Электронный ресурс] / С. Н. Должикова // Научно-практический журнал Краснодарского филиала РГТЭУ «Сфера услуг: инновации и качество». – Краснодар, 2011. – Вып. №2. – Режим доступа: http://journal.kfrgteu.ru/files/1/2011_2_18.pdf Маркес К. А. Дискурс легитимизации в ситуации конфликта: язык и власть после 11 сентября [Электронный ресурс] / Маркес К. А., дель Мар Ривас Кармона М. // Политическая лингвистика: научный журнал. – 2008. – № 2 (25). – Режим доступа: <http://journals.uspu.ru/ling5%2825%292008>. Моррис Д. Конди и Хиллари. Пути восхождения к вершинам власти / Дик Моррис и Эйлин МакГэн; [пер. с англ. Козуляев А. В.]. – М.: Вершина, 2007. – 336 с. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с. *Discourse, War and Terror* // Ed. By A. Hodges, Ch. Niler. – Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2007. – 261 p. Hawkins D. B. Condoleezza Rice's Secret Weapon [Электронный ресурс] / D. B. Hawkins // ChristianityToday.com Sept./Oct. 2002. – Режим доступа: <http://www.christianitytoday.com/cr/2002/005/1.18.html> Ratnesar R. Condi Rice can't lose. George W. Bush's foreign-policy adviser is a future superstar. But can she save Bush from himself? [Электронный ресурс] // CNN.com September 20, 1999 Web posted at: 3:49 p.m. EDT (1949 GMT). – Режим доступа: <http://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/time/1999/09/20/rice.html> *Walking in faith: Condoleezza Rice tells what inspires her* [Repost] [Электронный ресурс] // Washington Times via WorldNetDaily.com Tuesday, August 27, 2002. – Режим доступа: <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/741120/posts>

Иллюстративный материал

Transcript of Rice's 9/11 commission statement [Электронный ресурс] // CNN.com Wednesday, May 19, 2004 Posted: 0425 GMT (1225 НКТ). – Режим доступа: <http://edition.cnn.com/2004/ALLPOLITICS/04/08/rice.transcript/>

УДК 811.112.2'367.625.2

РИХТЕР О.О.

(Запорізький національний університет)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЕСЛІВ РУХУ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена дієсловам руху в німецькій мові, а саме їх загальній характеристиці та різноманітним підходам до їх класифікації. У зв'язку з характеристикою дієслів розглядається така важлива категорія як концепт, зокрема концепт руху в німецькій мові.

Ключові слова: мовна картина світу, категорія простору, дієслова руху, визначеність / невизначеність руху

Рихтер О.А. Общая характеристика глаголов движения в немецком языке. Статья посвящена глаголам движения в немецком языке, а именно их общей характеристике и различным подходам к их классификации. В связи с характеристикой глаголов движения рассматривается такая важная категория как концепт, в частности концепт движения в немецком языке.

Ключевые слова: языковая картина мира, категория пространства, глаголы движения, определенность / неопределенность движения

Richter O.A. The general characteristic of the movement verbs in the German language. The article deals with the movement verbs in the German language, namely their general characteristic and different methods of approaching in their classifications. In connection with the characteristic of the movement verbs such an important category as concept is considered, in particular the concept of movement in the German language.

Key words: language picture of the world, the category of space, the movement verbs, definiteness and indefiniteness of the movement.

Мовна картина світу фіксує специфічне для даного мовного колективу сприйняття дійсності. Кожна конкретна мова заключає в собі національну самобутню систему, яка визначає світогляд носіїв даної мови та формує їх картину світу. Її аналіз, з одного боку, допомагає зрозуміти, чим відрізняються національні культури, і як вони доповнюють одна одну на рівні світової культури. З іншого боку, люди, які говорять на різних мовах та належать до різних культур, по-різному бачать та оцінюють дійсність. У зв'язку з цим, найбільший інтерес складає вивчення універсальних онтологічних категорій людського існування, таких як простір та рух, а також їх вербалізація в мові.

Мета роботи полягає в дослідженні дієслів руху в німецькій мові та їх класифікації та визначенні семантичної структури категорії «рух», що представляється дієслівним масивом.

Об'єкт дослідження – дієслова руху німецької мови. Предмет дослідження – різноманітні ознаки, які покладені в основу класифікації дієслів руху.

Для відповіді на запитання про сутність ментальної категорії «Рух» слід розмежувати два аспекти цієї проблеми. Відповісти на запитання – чи є рух концептуальним? – не настільки просто, якщо мати на увазі складність коректного трактування двох категорій – концепту, як поняття когнітивної науки, і руху, як явища лексико-семантичного плану.

Якщо наслідувати Р.І.Павиленісу [Павиленіс 1983], то концепт формується інформацією, що охоплює відомості про те, що індивід знає, припускає, думає й уявляє про об'єкти світу. У цій точці зору суперечливими здаються два істотні моменти. По-перше, якби концепт формувався відомостями кожного індивіда, то при всій кількості індивідуальних концептів, у силу специфічних особливостей усіх індивідів (вікових, фізичних, психічних, інтелектуальних та ін.), про нього просто не мало б сенсу говорити, оскільки подібна категорія була б непізнаваною. Непізнаваність варто було б пояснити не тільки індивідуальними особливостями всіх «творців і носіїв» концептів, але й дискретною швидкоплинністю їх існування: у світі розвитку індивіда динамічно трансформувалася б і концепт, що позбавляло б його властивості фіксованості, у той час як «найважливіші концепти кодуються саме в мові», а центральні для людської психіки – відбиті в граматиці мов [Кубрякова 1997, с. 91]. По-друге, відомості про уявлювані об'єкти світу завжди виводяться з відомостей про реальний світ і проєктуються за аналогією в світ уявлюваний. Отже, концепт формується колективним знанням про реальний світ. Більш коректно, мабуть, сказати, що він формується знанням колективного індивіда про об'єкти реального світу. Слід зауважити, що базисні основи концептів формуються на ранніх стадіях розвитку етносу, а далі удосконалюються із надходженням не тільки наївно-перцептивних, але й наукових знань.

Якщо погодитися з наведеним твердженням про відбиття центральних для психіки людини концептів у граматиці мови, то слід визнати, що концепт «рух» [Кубрякова 1997, с.91] або не має природи концепту, або не входить до числа центральних. Дійсно, у граматиці російської, німецької, англійської, іспанської, та й інших, мов можна виявити категорії темпоральності, модальності, суб'єктності-об'єктності та ін., але не можна виявити хоча б латентних ознак категорії руху. Звідси можна зробити висновок, що розглянутий концепт не є, принаймні, одним із центральних, що взагалі ставить під сумнів «концептуальність» руху.

Але цей висновок суперечить дійсному стану справ, що представляється філософським розумінням об'єктивної реальності, згідно з яким рух – не тільки атрибут і умова існування матерії, у тому числі й соціальної, але й основа її розвитку.

Категорія «рух», як показують спеціальні дослідження було покладено в основу формування категорії часу, у тому числі і мовної. При цьому за точку виміру часу був прийнятий рух небесних світил. Отже, настільки важлива категорія неминуче повинна бути концептуалізована. Чому ж вона не відбита в граматиці мови? Пояснення, очевидно, слід шукати в тому, що явище руху занадто чітко спостережуване, виражене в явному вигляді, тому не вимагає абстрагованого осмислення. Звідси випливає, що в граматику мови переломлюються лише абстраговані концепти: темпоральність, модальність тощо.

Проте, категорія руху має ознаки концептуалізації. Вони виявляються шляхом аналізу лексики руху з позицій антропоцентризму. Розподіл цієї лексики здійснюється по декільком напрямкам.

Першим з них є переміщення самого суб'єкта спостереження. Фрейм цього напрямку включає сукупність знань, що виражаються дієсловами *йти*, *бігти*, *плисти* й т.п. без характерної ознаки, а також з характерними – *квантитися*, *поспішати*, *спотикатися* й ін., з вираженням спрямованості *підійти*, *прийти*, *повернутися* й ін.

Наступний фрейм формується поняттями, пов'язаними з інструментальним переміщенням суб'єкта: *їхати* (автобусом і ін.), *скакати* (верхи, на коні й ін.), *летіти* (літаком, швидко й ін.). Тут також відбивається спрямованість і характер переміщення.

Таким чином, структурування лише дієслів переміщення вже свідчить про концептуальність категорії руху в мовній картині світу людини. Кількісно цей концепт розширюється за рахунок включення до нього інших лексико-граматичних класів слів.

До числа традиційних універсальних категорій, ще із часів античності, відносять категорії простору й часу. Дані категорії є основними для людини, уся життєдіяльність якої відбувається в певному просторі й певному часі.

До складу релевантних характеристик простору дослідники включають також концепт руху. Рух утворює простір, простір у жодному разі не існує сам по собі, він не є даним заздалегідь, він виникає тільки разом з життям. Зрозуміло, не у всіх людей однакові уявлення про один й той самий простір, хоча б уже тому, що вони в принципі перебувають у різних точках простору. Проте, простір і його така важлива складова частина, як рух, існують незалежно від того, чи усвідомлюються вони нами й займають центральне місце в нашій світосприйманні. «Рух тіл відбувається у просторі-часу, який являє собою сукупність усіх можливих положень тіл у всілякі моменти часу» [Берке 1985, с. 32].

Т.В. Цив'ян у своїх роботах указує на споконвічність ідеї простору в ряді важливих понять, що мають відношення до руху, а через рух переходять в інші сфери, або в інші коди [Цив'ян 1990, с. 74].

Насамперед важливо визначитися з самим поняттям руху. У самому загальному філософському значенні рух означає зміну як таку. Почуттєво нами сприймається лише якась конкретна форма руху. У науці розрізняють фізичну, хімічну, біологічну й суспільну форми руху. У цьому випадку говорять лише про основні форми руху, кожна із цих основних форм включає ще ряд якісно різних форм руху. Найчастіше розглядаються такі форми руху, які зв'язані зі зміною місця, тобто з переміщенням у просторі [Шамне 2000].

Рух, що призводить до переміщення в просторі, може бути обумовленим різними силами. Ці сили можуть бути в самому носії руху або ж впливати на нього ззовні. Ми розглядаємо лише рух, що призводить до переміщення в просторі, який активно здійснюється самим носієм руху. Носіями такого активного переміщення в просторі можуть бути одушевлена істота (людина або тварина); людина або тварина, які забезпечені природними засобами переміщення або людина, що переміщається за допомогою тваринної або механічної сили (наприклад, у процесі їзди верхи або їзди в транспортному засобі).

Переміщення характеризується тими ж загальними механічними й фізичними характеристиками руху, тими ж факторами, які визначаються властивостями носія руху, наприклад, фізіологічними, якщо носій руху – одушевлена істота. Переміщення, таким чином, розуміється як мимовільна дія носія руху, який приводить до зміни місця в просторі.

Релевантними факторами, отже, є: сам носій руху, простір, у якому він переміщається, характер переміщення, напрямок переміщення, швидкість його переміщення й спосіб, яким здійснюється переміщення. Спосіб переміщення характеризується властивостями носія руху, характером або особливостями навколишнього простору (по твердій поверхні, по воді або повітрі) і засобам переміщення (природними органами або штучними механізмами). Крім цього, важливими факторами при вербалізації сприйняття категорії простору й переміщення в ньому є відправний пункт і кінцевий пункт, оскільки переміщення в просторі здійснюється в рамках певної моделі: відправний пункт - шлях - кінцевий пункт.

Способи переміщення людини різноманітні, але ходьба – основний й найбільш частий спосіб природного переміщення людини. Біг – це спосіб переміщення, який забезпечує найбільш швидке переміщення в природних умовах. Повзання й видирання вимагають застосування скоординованого руху всіх кінцівок. При плаванні також повинні скоординовано

рухатися всі кінцівки, але тут специфічне середовище – вода. Свої природні можливості переміщення людина доповнила переміщенням за допомогою допоміжних засобів: використання тяглової сили тварин, сили руху води й сили вітру, а також використання механічної й машинної потужності.

Ядерними засобами, що репрезентують розглянуті основні характеристики простору, є дієслова руху.

Поняття руху “можна трактувати широко, як протилежність будь-якому виду спокою, і більш вузько, як пересування, зміна місцезнаходження об'єкта. У цьому випадку можна застосувати такий критерій, як заміна дієслів родовим терміном, що символізують семантику класу в самій загальній формі” [Гак 1977, с. 151]. На нашу думку, широке трактування позбавляє ЛСГ дієслів руху окресленості, дозволяючи включати в неї безліч дієслів інших груп, як віддалених від значення руху (дієслова фізичної дії, впливу й т.п.), так і близьких до нього (дієслів місця розташування тіл у просторі, дії, що відбувається в певному місці, перебування, сприйняття), “які в ряді випадків виступають як об'єктні відповідності суб'єктних дієслів перебування” [Гак 1977, с. 153].

У російській мові “дієсловами руху називаються такі, що позначають переміщення дієслова недоконаного виду, які утворюються від одного кореня й групуються у двочленні співвідношення, члени яких протиставлені за значеннями кратності/некратності й односпрямованості/ неодноспрямованості” [Грамматика 1970, с. 345]. Подібне визначення неприйнятне в німецькій мові в силу відсутності категорії “доконаного або недоконаного виду” і двочленного співвідношення. Отже, за основу формування ЛСГ дієслів руху необхідно прийняти семантичну сторону, згідно з якою “ЛСГ дієслів руху виділяється на підставі двох архісем: «спосіб руху» і «напрямок», при відсутності однієї з них дієслово виявляє тенденцію до переходу в іншу ЛСГ” [Гак 1977, с. 154]. Слід також ураховувати, що “у групі дієслів руху дієслова неодноспрямованого руху, що й примикають до них по семантиці дієслова виражають неграничний процес активної дії, із загальним значенням “бути зайнятим чимось” [Авілова 1976, с. 108]. “Бути зайнятим чимось” — значення достатньо широке, що дозволяє відносити до дієслів руху такі, як ‘нести’, ‘баритися’, ‘тягати’ і т.п., основне значення яких не має прямого відношення до руху. Тому слід до класифікаційної ознаки ввести синтаксичні характеристики: сполучуваність дієслова з динамічною обставиною місця або модальним визначенням характеру руху, а також відношення дієслова до суб'єкта - “спрямованість дієслівної ознаки на семантичний суб'єкт і/або об'єкт...” [Уфимцева 1986, с.156].

Безпрефіксальні дієслова руху займають особливе місце в системі російського дієслова, тому що по своїй семантиці виражають життєво важливі дії людини й у мові мають багату, розгалужену валентну структуру. Існуючи в мові з давніх часів, ця група дієслів зберегла протиставлення у рамках недоконаного виду, яке або збереглося в деяких інших слов'янських мовах, або виражено в семантиці дієслів руху непослідовно. Можна говорити, таким чином, про особливе сприйняття ідеї переміщення в просторі у свідомості носіїв слов'янських мов.

У роботах німецьких дослідників немає єдиного підходу до виділення й характеристики німецьких дієслів руху. В 12 виданні Німецького Словникового Складу Х. Еггерс підкоряє рух простору й розмежовує: а) поняття руху; б) вид і спосіб руху; в) ступінь руху; г) обумовленість (довільність / мимовільність) руху; д) спрямованість руху [Wehrle 1961]. Група б) вид і спосіб руху, наприклад, включає наступні підгрупи: Land-, See-, Luftverkehr (наземне, водне, повітряне сполучення), Bevörderung (транспортування, перевезення), Bevörderer (перевізник), Land-, Wasser-, Luftfahrzeug (наземний, водний, повітряний транспортний засіб). Однак, не всі ухвалюють таку класифікацію. Зокрема, дана класифікація критикується Х. Диршем [Diersch 1972], яка вказує, що, наприклад, перевезення обумовлене в тому числі й рухом, а в групі «обумовлений рух» передбачаються тільки поштовх і віддача; автор відзначає недоцільність включення до складу групи «спрямований рух» дієслів, що позначають процес харчування, переварювання їжі й т.п.

Ф. Дорнзайфф називає один з 20 запропонованих їм «головних розділів» Ortsveränderung – «зміна місця», тобто переміщення в просторі, і ділить його на 34 понятійні підгрупи: рух, стоянка, перевезення, автомобіль, корабель, літак, швидко, повільно, привід / поштовх,

віддача, керувати / шлях / напрямок, відхилення, вихід уперед, тягти, друг від друга, усередину, назовні, через, між, повз що-небудь, нагору, стрибати, униз, падати, по окружності, туди й сюди, безладно [Dornseiff 1965].

Як ми бачимо, запропоновані класифікації виявляють розбіжності, тому що кожна виходить із різних позицій. У класифікації Х. Верле й Х. Еггера (послідовність Простір – Рух – Вид і спосіб руху - Рух по суші / воді / повітря і т.д.) виявляються логічні кроки, а в 34 понятійних підгрупах Ф. Дорнзайффа, де об'єднані важливі аспекти переміщення в просторі, відсутня струнка наскрізна систематика. Як указує Х. Дірш, тут доречно задатися питанням, чи існує взагалі яка-небудь остаточно ієрархія й система, яку можна було б установити [Diersch 1972].

У німецькій мові є велика кількість мовних одиниць, що позначають рух. Ця різноманітність можливостей позначення в даній області презентована в словниках Ф. Дорнзайффа, а також Х. Верле й Х. Еггера в групах «Переміщення» [Dornseiff 1965] і «Рух» [Wehrle 1961]. У них увійшли позначення самого процесу руху, носіїв руху, інструментів і механізмів, місць, напрямку, ступені, видів і способів руху й представлені усі частини мови, серед яких найбільш важливими є дієслова.

Таким чином, у німецькій мові для позначення процесу руху використовуються переважно дієслова й віддієслівні абстрактні іменники. Це характерно, звичайно, не тільки для сучасного стану мови. Виходячи з того, що зв'язок живої істоти з навколишнім світом, її поведінка безумовно ставляться до вперше сприйнятих і позначених процесів, коріння дієслів руху можна вважати самими прадавними, а в основі багатьох слів, які сьогодні вже не вживаються як дієслова руху, лежать саме такі коріння. Зрозуміло, що в навколишньому світі, який сприймають наші органи почуттів, немає процесів, які являють собою ізольовані явища, ходьба або поле не можуть здійснюватися самі по собі, а вони завжди пов'язані із предметом або живою істотою.

У цілому, у німецькій мові дієслова звичайно діляться за своїм значенням на три більші групи: дієслова стану (*Zustandsverben*), дієслова процесу, події (*Vorgangsverben*), дієслова активної дії (*Tätigkeitsverben*). Однак, як вважає Й. Ербен, така класифікація не позбавлена недоліків, тому що при найближчому розгляді з'ясовується, що не всі дієслова стану й дієслова процесу, події позначають реальні стани й дії, названі в мовленні. З іншого боку, не кожне дієслово стану або процесу (події) позначає одиничний процес [Erben 1965, S.24]. Г. Брінкманн, наприклад, виділяє 5 «рівнів» у групі дієслів: діяльності (*Tätigkeits-*), процесу (*Vorgangs- oder Zeit-*), стану (*Zustands-*), події (*Geschehens*) і погоди (*Witterungsverben*) [Brinkmann 1962, S. 214, 230]. В роботах Х. Райнікке різняться точечні (*punktueller*) і протяжні дієслова (*Ausdehnungsverba*). Останні він розділяє на дієслова руху (*Motions-*), процесу (*Vorgangs-*), діяльності (*Tätigkeits-*), стану (*Zustandsverba*) [Reinicke 1949].

Слід відзначити, що у всіх семантичних класифікаціях у німецькій мові виділяється група дієслів процесу (*Vorgangsverben*), і в рамках цієї групи виділяються дієслова руху.

Дієслова руху аналізуються також у ряді німецьких граматик. У якості таких приводяться дієслова *reiten* - їхати верхи, скакати, *fahren* - їхати, *fliegen* - літати, *schwimmen* - плавати, *gehen* - йти, *kommen* - наближатися, прибувати, *wandern* - гуляти, подорожувати пішки, *fliehen* - бігти, пуститися у втечу, *umherstreifen* - безцільно ходити навколо, *entlangschlendern* - безцільно прогулюватися уздовж чого-небудь, *irren* - блукати, *tanzen* - танцювати, *segeln* - ходити під вітрилом [Jung 1966, S. 194]; *paddeln* - гребти, *bummeln* - гуляти, прогулюватися, *flattern* - розвіватися, пурхати, *gumpeln* - гримотіти, *rudern* - правити човном, гребти, *treten* - ступати, *galoppieren* - скакати галопом, *klettern* - видиратися, *laufen* - бігти [Duden Grammatik 1959, S. 111]. Однак, ці дієслова наводяться лише в якості прикладів у зв'язку із уживанням допоміжних дієслів *haben* і *sein*, і повного списку дієслів руху в цих граматиках немає.

У цілому в німецькій лінгвістиці поширене широке розуміння руху. Так, Е. Лайзі відносить до дієслів руху всі дієслова, умовою вживання яких є рух [Leisi 1961, S. 44]. При такому підході до дієслів руху будуть належати не тільки *fallen* - падати, *rinnen* - текти, протікати, *gehen* - йти, *laufen* - бігти, *schwimmen* - плисти, *rollen* - котитися, але й *bringen* -

приносити, *essen* - є, *schneiden* - різати, *spielen* - відіграти, і навіть *wachsen* - рости й *brennen* - горіти, тому що процес не завжди можна чітко відмежувати від руху: *wachsen* - рости можна віднести і до дієслів руху, просто рух тут дуже повільний і його при однократному спостереженні не можна побачити. Точно так само й *brennen* - горіти позначає процес, який чи навряд може здійснюватися без руху [Leisi 1961, S. 45].

Таке семантичне виділення типу дієслів – дієслів руху – відповідає різноманіттю реальних фактів руху. У граматиціх німецької мови, навпаки, під дієсловами руху розуміються лише ті дієслова, які можуть бути використані для позначення зміни місця, тобто переміщення в просторі. Таким чином, у німецькій мові представлено інше, ніж у російському, розуміння «руху» і «переміщення». На відміну від російської мови, в рамках великої групи дієслів руху (*Bewegungsverben*) виділяється група дієслів переміщення (*Fortbewegungsverben*). Тут доречно зауважити, що термін «*Fortbewegungsverb* – дієслово переміщення в просторі» до 70-х рр. XX століття практично не вживається. Однак, останнім часом у німецькій літературі зустрічаються обидва терміна (*Bewegung* і *Fortbewegung*).

Незважаючи на різноманіття підходів до виділення, опису й трактуванню дієслів руху в німецькій мові, можна виділити ядерні дієслова руху, які позначають у самому загальному виді власно переміщення суб'єкта в просторі, який може бути різним – безпосереднім або опосередкованим (наприклад, транспортним засобом), здійснюватися в різному середовищі – по твердій поверхні, по воді, по повітрю, з різною інтенсивністю й т.д. Просторові характеристики універсальні. Однак, ідея переміщення в просторі переломлюється у свідомості носіїв певної культури специфічним образом. Якщо в російській мові в центрі перебуває власно переміщення, то в німецькому – суб'єкт як активна рушійна сила цього переміщення

Таким чином, дієслова руху розуміються як дієслова зі значенням суб'єктного пересування, пов'язаного зі зміною положення в просторі, що сполучаються з обставинами місця й що формують категорію «напрямок руху» [Гак 1977, с. 155], і модальними визначеннями характеру й способу руху, що входять у розряд “ітеративних” станів, які “імплікують серію повторів денотативного “мікроелемента”, що не є сигніфікативно релевантним для даного дієслівного значення, тобто не представленого експліцитно на його сигніфікативному рівні” [Сільницький 1986, с. 8].

Література

- Авилова Н.С. Вид глагола и семантика глагольного слова / Н.С. Авилова. – М.: Наука, 1967. – 328 с. Берке У. Пространство-время, геометрия, космология / У. Берке. – М., 1985. – 416 с. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология / В.Г. Гак. – М.: Международные отношения, 1977. – 264 с. Грамматика современного русского языка / Отв. ред. Н.Ю.Шведова. – М.: Наука, 1970. – 767с. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянкова, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. – М.: МГУ, 1996. – 245 с. Павиленис Р.И. Проблема смысла. Современный логико-философский анализ языка / Р.И. Павиленис. – М.: Наука, 1983. – 247 с. Сильницький Г.Г. Семантическая структура глагольного значения / Г.Г. Сильницький // Проблемы структурной лингвистики 1983. – М.: Наука, 1986. – С.1-16. Цивьян Т.В. Лингвистические основы балканской модели мира / Т.В. Цивьян. – М., 1990. Шамне Н.Л. Сопоставительное освещение семантики немецких и русских глаголов движения в аспекте интеграции категории пространства / Н.Л. Шамне. – Казань. – 2000. Brinkmann H. Die deutsche Sprache. Gestalt und Leistung, Sprache und Gemeinschaft. Grundlegung / H. Brinkmann. – Düsseldorf, 1962. – Bd. 1. Diersch H. Verben der Fortbewegung in der deutschen Sprache der Gegenwart. Eine Untersuchung zu syntagmatischen und paradigmatischen Beziehungen des Wortinhalts / H. Diersch // Abhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig. Philologisch-historische Klasse. – Bd. 62. – Heft 3, Berlin: Akademie-Verlag, 1972. – 231 S. Dornseiff F. Der deutsche Wortschatz in Wortgruppen / F. Dornseiff. – Berlin: De Gruyter, 1965. – 287 S. Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache / Duden, Dudenredaktion unter Leitung von Dr. Phil. habil. Paul Grebe, Der Grosse Duden. – Bd.4. – Mannheim, 1959. Jung W. Grammatik der deutschen Sprache / W. Jung. - Leipzig, 1966. Leisi E. Der Wortinhalt. Seine Struktur im Deutschen und im Englischen / E. Leisi. – 2., erw. Aufl., Heidelberg, 1961; 4. Aufl.: Der Wortinhalt, Heidelberg: Quelle und Meyer (UTB), 1961. Reinicke H. Die Theorie der Aspekte und Aktionsarten unter besonderer Berücksichtigung des Neuenglischen. Dissertation / H. Reinicke. – Marburg, 1949. Wehrle H. Eggers H. Deutscher Wortschatz. Ein Wegweiser zum treffenden Ausdruck. 12. Auflage, völlig neu bearbeitet von H. Eggers / H. Wehrle, H. Eggers. – Stuttgart: Klett, 1961.